

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАЗНИКЪТ

Брой 10 • год. CII • 26 май 2023 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

ТРАКИЙСКИ
СЛЕДИ
В ЧЕСТВАНИЯТА
НА СЛАВЯНСКИТЕ
АПОСТОЛИ
КИРИЛ И МЕТОДИЙ
В РИМ

На стр. 2-3

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР В БЪЛГАРСКАТА ЦЪРКВА „СВЕТИ ВЕЛИКОМЪЧЕНИК ГЕОРГИ“ В ОДРИН

На 6 май 2023 година се проведе традиционният Национален тракийски събор в българската църква „Свети Великомъченик Георги“ в Одрин. На този ден Светата Православна Църква почита подвига на един от най-великите Христови воини, загинал за вярата. Това е значимо събитие както за тракийци, така и за цялата българска нация, което се провежда на територията на днешна Турция.

На събора присъстваха Борислав Димитров, генерален консул на България в Одрин, представители на българската дипломатическа мисия в града, Васил Вълчев, генерален консул на България в Истанбул, Димитри Йотеф, председател на настоятелство на Фондацията на българските православни църкви в Турция, Красимир Премянов, председател на СТДБ, Краснодар Беломорски, зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на Софийското тракийско дружество, Михаил Вълв - зам. председател зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на тракийското дружество в Ямбол, членовете на Върховния комитет: Кирил Сарджев, член на ЦР на СТДБ и председател на ТД „Георги Сапунаров“ в Хасково, Маргарит Петров, зам.- председател на ВК и председател на ТД „Бойко Чавдаров“ в Харманли, Цанко Атанасов, председател на ТД „Одринска епопея“, Ст. Загора, Нели Анастасова, председател на ТД „Стоян Мавродиев“, Търговище, проф. Павел Демиров, Хубен Стефанов, Стефан Колев, председател на ТД „Странджа“, Бургас, членкор. проф. Васил Проданов, директор на ТНИ, доц. Ваня Стоянова, научен секретар на ТНИ, членовете на ТНИ: проф. Боряна Бужашка и Стоян Райчевски, д-р Ваня Иванова, гл. редактор на

вестник „Тракия“, тракийци от цялата страна и граждани на Одрин.

С благословението на Негово Светейшество Българския патриарх Неофит традиционната литургия тази година беше оглавена от Негово Високопреосвещенство Старозагорският митрополит Киприян.

В словото си председате-

лят на СТДБ Кр. Премянов в този край. „Храмът „Свети великомъченик Георги“, в който сме се събрали днес, е построен през 1880 година от българската община в Одрин. Това е изцяло българска православна църква, която е осветена на 19 септември 1880 година от българския владика Синесий Стовийски. През 1951 година храмът затваря врати за богомолците и сградата постепенно започва да се руши и запада. Отгук нататък започва родолюбивото дело на един от малкото потомствени българи в Одрин – Филип Чъкърък, който полага безвъзмездни грижи за поддържането на тази и на другата българска светиня „Св. св. Константин и Елена“. По пътя на бащата тръгва и синът Александър Чъкърък – светла му памет, който от 2003 година служи в Одрин и се грижи за двете български църкви“, заяви председателят на СТДБ.

Кр. Премянов, председател на СТДБ произнася слово, 6. 05. 2023 г.

1Представители на СТДБ на гроба на отец Ал. Чъкърък

Честит 24 май!

Уважаеми тракийци,
24 май е Ден на българската просвета и култура и на славянската писменост. На този ден се прекланяме пред делото на нашите първоучители и книжовници – Светите братя Кирил и Методий, канонизирани от църквата за светци и обявени от папата за покровители на Европа.

В историята на всеки народ има събития, които определят неговото място в човешката цивилизация. За нас като българи, това събитие е появата на кирилицата, която тръгва от България, за да покори целия славянски свят.

24 май е денят, в който всеки от нас си спомня за своите учители и за възторжените слова на Стоян Михайловски: „Върви, народе възродени, към светла бъднина върви, с книжовността, таз сила нова, съдбините си ти поднови“.

24 май е повод да поднесем своята признателност и уважение към преподавателите и към дейците на културата с дълбок поклон пред благородството на техния труд!

Днес, в преломния 21 век, нека си пожелаем повече от всякога да ценим и пазим своята идентичност, да уважаваме българското слово и национална култура, да не стихват жаждата за знания, мъдрост и духовно възвисяване, защото няма нищо по-силно от знанието!

Честит празник!

Кр. Премянов,
Председател на СТДБ

Продължава на 6-а стр.

ТРАКИЙСКИ СЛЕДИ В ЧЕСТВАНИЯТА НА СЛАВЯНСКИТЕ АПОСТОЛИ КИРИЛ И МЕТОДИЙ В РИМ

ПРОФЕСОР Д. ИСТ. Н.
СВЕТЛОЗАР ЕЛДЪРОВ

България и българите се гордеят с дълга и непрекъсната традиция за прослава и преклонение пред Славянските апостоли св. св. Кирил и Методий. Още преди славистичната наука да преоткрие тяхното дело, Паисий Хилендарски им посвещава цяла глава в своята „История славянобългарска“ от 1762 г., като изрично изтъква, че те са български апостоли, създатели на българска книжовност. Денят на Кирил и Методий, традиционно установен в православната традиция на 11 май, е честван за първи път през 1851 г. в Пловдив с преобладаващ училищно-културен, а не с чисто църковно-религиозен смисъл и контекст. Новият празник бързо се налага като общобългарски, защото разчупва рамките на църковния календар и се превръща в национален символ, културна стратегия и политическа програма на Българското възрождение. В свободната българска държава той е официален държавен празник, чества се от първата година след Освобождението (1878) и неизменно присъства във всички укази и закони, които уреждат въ-

е в пъти, много много пъти повече, отколкото във всички други славянски страни, взети заедно. За съжаление, повече и от статистиките за България днес.

Към българските първенства на Кирило-Методиевото поприще се числи и традицията за честването на Празника на Славянските апостоли в Рим, където двамата братя защитават своята азбука и славянския превод на Евангелието пред Светия Престол. Известно е, че след смъртта му на 14 февруари 869 г. в Рим Константин Кирил Философ е погребан в базиликата „Св. Климент“. Разрушена и изоставена от силно земетресение през XII в., по-късно тя е използвана за фундамент на днешната базилика. С течение на времето споменът за Славянските апостоли изтънява, а мощите на светеца изчезват. През 1863 г. във връзка с 1000-годишнина на Великоморавската мисия в базиликата са извършени археоло-

ско-Пловдивската епархия, другата от униати (католици от източен обред) от Македония и Одринска Тракия, възглавявана от архиепископ Нил Изворов, глава на българо-униатската общност в Османската империя. За съжаление не знаем имената на нашите участници в тези тържества, но със сигурност следва да се предположи, че сред тях е имало и българи от Одринска Тракия. По онова време там униатското движение играе важна роля в развитието на българския църковен въпрос, а в Одрин, Малко Търново и други селища са засвидетелствани многобройни последователи на Българо-католическата архиепископия в Цариград.

Честването на Празника на Славянските апостоли в Рим през 1881 г. обаче не успява да се превърне в традиция. Гробното място на Св. Константин Кирил Философ в криптата на базиликата „Св. Климент“ отново запустява, рядко

нографски изследвания, но също така тясно ангажиран с освободителните борби на македонските и тракийските българи, поставя ново начало. Разбира се, става дума за професор Любомир Милетич, авторът на разтърсващата книга „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“, който впрочем сам извежда родовете си корени от Одринска Тракия. През пролетта на 1924 г. професорът се намира в италианската столица за свои научни проучвания. По негова инициатива е учреден „Комитет по уреждане отпразнуването на българския национален празник св. св. Кирил и Методий в Рим“. Подкрепен от легацията на Царство България, комитетът призовава българската колония да почете гроба на св. Кирил на 24 май. Празникът продължава и на другия ден с официален прием в легацията. Сред присъстващите се открояват сенатори, депутати и учени, както и утвърдилият се вече българист Енрико Дамиани и известният в България скулптор Арналдо Дзоки, създал паметника

„Цар Освободител“ в София. Там е и цялата българска колония в Рим, начело с пълномощния министър Георги Радев.

Като следствие от инициативата на проф. Милетич, през 1926 г. в Рим е учредено Българско академическо дружество „Св. Климент“, което обединява българските студенти в италианската столица. Още в първото си заседание то обсъжда възможността да се предприемат мерки за увековечаване паметта на св. Кирил и по-достойното съхраняване на гробното му място. За целта е учреден комитет от членове на дружеството и служители в легацията. В резултат на общите усилия и на скромните средства на българската колония, на 24 май 1929 г. в базиликата „Св. Климент“ при гроба на Константин Кирил Философ с подобаваща тържественост е открита възпоменателна плоча с изображението на светеца и с надпис на български и латински: „В памет на Българския равноапостол и просветител Св. Кирил от Българския народ“.

Раздвижването на българската легация и колонията в Рим съвпада с редица благоприятни обстоятелства – добрите отношения с Ватикана, олицетворявани от апостолическия делегат в България архиепископ Анджело Джузепе Ронкали – бъдещият папа Йоан XXIII; тесните политически връзки с Италия, скрепени през 1930 г. с династичен съюз чрез сватбата на цар Борис III с принцеса Йоанна Савойска; липсата на интерес у други славянски народи към тази светиня. През 30-те години базиликата е обект на поклонничество и предимно на лица или групи от България.

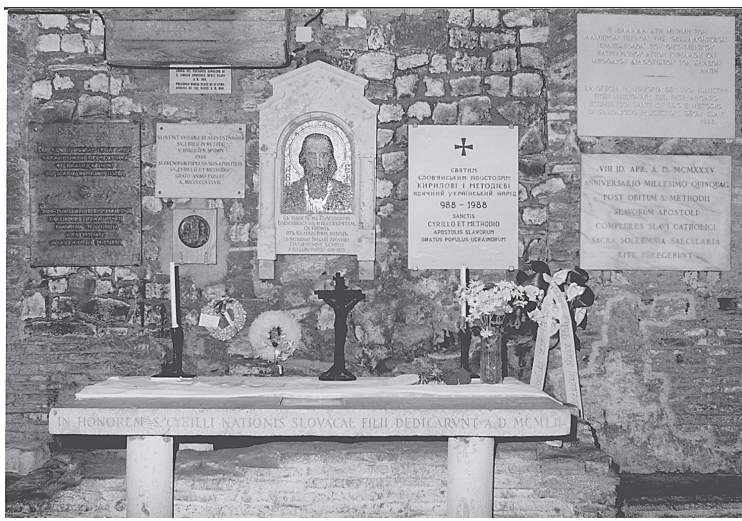

просите с празничните дни. За значението на Кирило-Методиевата символика свидетелства и фактът, че най-високото по ранг българско държавно отличие в онази епоха е орденът „Св. св. Кирил и Методий“, учреден през 1909 г. Ежегодните училищни тържества и шествия на 11 май придават на празника спонтанна масовост и неповторима жизнерадостност, които още повече го утвърждават като най-обичания български празник. След смяната на календарния стил през 1916 г. Денят на Кирил и Методий вече се отбелязва на 24 май. Празникът на Славянските апостоли запазва основните си характеристики и дори още повече се масовизира в годините на Народната република. Статистиките от 1985 г. наброяват в България 992 училища, 98 читалища и 105 храма, именувани на Славянските апостоли Кирил и Методий. Към онзи исторически момент това

гически разкопки, които разкриват предполагаемото място на гроба на Константин Кирил Философ. От мощите му обаче няма и следа.

Трябва да мине повече от четвърт век, за да узрее идеята у Светия Престол за честване на Славянските апостоли във Вечния град. Това става във връзка с официалното установяване на датата 5 юли като техен общ празник в календара на Католическата църква. По този случай през 1881 г. в Рим се осъществява първото международно честване на Кирил и Методий. Над 1300 поклонници, главно славяни от Австро-Унгария, се събират за шестдневни тържества от 1 до 5 юли и поклонението в базиликата „Св. Климент“. В събитието участват и две български делегации – една от католици от Княжество България, водена от архиепископ Роберт Менини, апостолически викарий на Софий-

някои славянски гости на Вечния град се отбиват за поклонение, пелената на забравата постепенно се съгъства. И така чак до 1924 г., когато един български професор от Софийския университет, познат на международната научна общност със своите филологически и ет-

ТРАКИЙСКИ СЛЕДИ В ЧЕСТВАНИЯТА НА СЛАВЯНСКИТЕ АПОСТОЛИ...

Продължение от 2-а стр.

В годините на Втората световна война честванията на 24 май при гроба на св. Кирил се поддържат от българските католически свещеници и семинаристи, близо 20 на брой, които следват в различни университети, семинарии и колежи в Рим. Някои от тях по произход са свързани с Одринска Тракия. Българската легация подкрепя честванията, присъединяват се и представители от българска колония.

В продължение две десетилетия след войната гробът на св. Кирил остава като място за поклонение предимно за българската емиграция в Рим и Италия. Техните чествания неизменно се провеждат в базиликата „Св. Климент“ с църковна служба от български католически свещеници. Впрочем тогава освен българите други представители на славянските народи не проявяват интерес и инициативност по отношение на честванията на Кирило-Методиевото дело в Рим.

Новият дух на 60-те години се възплащава в едно дългоочаквано откритие. През лятото на 1963 г., точно за 1100-годишнината на Великоморавската мисия на Славянските апостоли, е открита частица от мощите на Св. Кирил в домашния параклис на стара аристократична фамилия в градче на Адриатическото крайбрежие. На 15 ноември 1963 г. новоизбраният папа Павел VI представя скъпоценната реликва в Сикстинската капела пред 250 кардинали, архиепископи и епископи, дошли във Вечния град за втората сесия на Ватиканския събор.

Сред тях е и българският епископ Кирил Куртев, роден през 1891 г. в с. Дрипчево, тогава в границите на Османската империя, в непосредствена близост до Одрин и Мустафалаша (Свиленград). Получил образование в католическа духовна семинария в Одрин, през 1914 г. той е ръкоположен за свещеник в същия град. В следващите години е служи в Югоизточна България, главно в селища с тракийски бежанци. През 1925 г. е хиротонисан за епископ с обред в базиликата „Св. Климент“ в Рим, а след това десетилетия наред стои начело на католиците от източния обред (униатите) в България. Именно в това качество той участва като делегат във Ватиканския събор, за да стане главен герой в едно историческо събитие.

На 17 ноември 1963 г. с пишна тържественост и церемониалност мощите на св. Кирил са положени в параклиса на Славянските апостоли в базиликата „Св. Климент“. Честта да отслужи славянската литургия и да поеме безценната урна се пада на епископ Кирил Куртев. С този жест папата не само засвидетелства уважение към ролята на България за утвърждаване на Кирило-Методиевото дело, но и публично демонстрира интереса си към българските католици.

Трябва да минат още пет години, за да узрее идеята за организиране на по-ярко българско честване на Славянските апостоли в Рим. Това става през 1968 г., когато е осъществено първото пребиваване

на делегация от България за 24 май в италианската столица. Тя е водена от Знеполския епископ Йосиф и е в състав от 64 души, от които 22 представители на православната и католическата църква, а останалите учени, артисти, държавни служители и др. Делегацията е приета и на аудиенция от папа Павел VI. Оттогава това ново поклонничество се превръща в традиция.

Тук нескромно, но затова напълно заслужено трябва да отбележи ролята на архимандрит проф. д-р Георги Елдъргов (1926–2011), мой близък родственик (брат на баща ми), който изиграва ключова роля за честването на Празника на Славянските апостоли в Рим през 1968 г. Роден в с. Зорница, Ямболско, в семейство, тясно свързано с българското униатско движение в Одринска Тракия, той още като 12-годишно момче е изпратен в католическа семинария в Италия. Поел по пътя на духовното поприще и завършил авторитетни католически университети в Рим, през 1966 г. е ръкоположен за архиепископ и назначен за делегат - посетител на Св. Престол за българите католици в чужбина. В това качество архимандрит Георги Елдъргов се грижи за българските Кирило-Методиеви чествания в Рим, не на последно място и като подкрепя малцината български учени, които в онова време са имали шанса да пребивават в Италия.

България усилено интересува си към Кирило-Методиевите чествания в Рим в средата на 70-те години. Тук следва да се изтъкнат и заслугите на проф. Александър Божков, тогава съветник при българското посолство в Рим. През януари 1975 г. с обширен доклад той предлага редица идеи – за мозаечно пано при гроба на Константин Кирил Философ, паметна плоча при гроба на епископ Петър Парчевич в друга римска базилика, паметник на Кирил и Методий в двора на българското посолство и

др. Част от тях се осъществяват във връзка с гостуването на българската делегация в Рим начело с Тодор Живков, Петър Младенов и Людмила Живкова през юни 1975 г. и аудиенцията им при папа Павел VI.

Българските чествания в Рим навлизат в нов, още по-благоприятен период на развитие в първите години от понтификата на папа Йоан Павел II. Избирането му на 16 октомври 1978 г. е оценено положително от българска страна с оглед на приближаващите чествания на 1300-годишнината на България. Неслучайно първият външен министър на страна от Източна Европа, който посещава новия папа още в края на 1987 г., е Петър Младенов. Пред него папата поляк изтъква любовта си към България и дава висока оценка за нейния принос в светов-

ната цивилизация, за мястото и ролята на Кирил и Методий в европейската култура и за славянството.

С подчертано внимание Йоан Павел II посреща и българската делегация за честването на Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост през 1979 г., сред която се открояват изтъкнати учени. Делегацията е приета сърдечно от папата, който още веднъж изказва своето преклонение към приноса на България за съхраняване и разпространяване на Кирило-Методиевото дело. Успоредно с официалните мероприятия текат и други български инициативи – изложби, конференции, концерти, лекции. Изобщо честванията на 24 май 1979 г. в Рим и на други места в Италия са дотолкова успешни, че изкарват от равнове-

сие югославското посолство, което официално протестира пред Ватикана за прекомерното изтъкване на българския характер на Кирило-Методиевото дело.

Можем само да гадаем как биха се развили възходящите българо-ватикански отношения и какво място щеше да бъде отредено на Ватикана и католическите институции в честванията на 13-вековната българска държавност у нас и по света, ако не беше т. нар. „българска следа“ във връзка с агентата на турския терорист Мехмет Али Агджа срещу папа Йоан Павел II на 13 май 1981 г. Който и да е поръчал и организирано престъпление, със сигурност не е мислил доброто на България и българите. Трябва обаче да се отбележи, че кризата в българо-ватиканските и българо-италианските отношения не се отразява върху Кирило-Методиевите чествания в Рим. Дори в периода на най-яръстната противобългарска пропаганда във връзка със „Случая Антонов“ папа Йоан Павел II продължава всяка година за 24 май да приема официалната българска делегация. Затова не е случайно, че едно от най-сполучливите чествания на празника се осъществява през 1985 г. Тогава във връзка с 1100-годишнината от смъртта на св. Методий са организирани различни български научни и културни прояви в Рим, сред които се откроява изложбата на старобългарски ръкописи от Ватиканската библиотека.

Демократичните промени в България след 10 ноември 1989 г. откриват нови възможности за утвърждаване и развитие на Кирило-Методиевите чествания в Рим. Отпадна и негативното въздействие на „българската следа“, след като лично папа Йоан Павел II при посещението си в България през май 2002 г. заяви, че не вярва в нея. Неговите слова тогава бяха истинска възхвала за първенството на България и българите в съхраняването на културно-историческото наследство на Славянските апостоли. Същото направи и папа Франциск при гостуването му в България през юни 2019 г.

През 2024 г. ще се навършат 100 години от началото на българските чествания на Славянските апостоли Кирил и Методий в Рим. Значението на този празник за българската национална и културна идентичност, прозорливостта и инициативността на професор Любомир Милетич да постави началото и приносът за утвърждаването на традицията от страна на редица българи, свързани по един или друг начин с Тракия, дават исторически основания на Съюза на тракийските дружества в България и Тракийския научен институт да се включат активно в отбелязването на този стогодишен юбилей през идната година. Потомците на тракийските българи трябва да се гордеят, че освен паметника на Капитан Петко войвода в Рим, там има и още една българска светиня, която трябва да се знае, помни и популяризира.

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ФОЛКЛОРЕН СЪБОР „ГЕРГЬОВДЕН“ В ПОМОРИЕ

СВЕТЛАНА ПЕЕВА

На 4. май 1923 г. Община Поморие и Тракийско дружество „Одринска епопея“ отново бяха домакини на Националния тракийски фолклорен събор „Гергьовден“.

Поредното 18-то издание на превърналия се в традиция и дългоочакван от изпълнителите събор бе открито от кмета на община Поморие Иван Алексиев. Той благодари на всички участници, но най-вече на Тракийско дружество „Одринска епопея“, че съхраняват традициите с организирането на този събор.

На откриването присъстваха председателят на Общински съвет Поморие Адам Адамов, Красимир Премянов – председател на Съюза на тракийските дружества в България, проф. Павел Демиров – член на ВК на СТДБ, членове на Управителния съвет на Тракийско дружество „Одринска епопея“ – Поморие, Стефан Колев – председател на Тракийско дружество „Странджа“, гр. Бургас общински съветници и общественици.

Председателят на СТДБ Красимир Премянов отправи приветствия към присъстващите, поздрави председателя на Тракийско дружество „Одринска епопея“ Ана Тодорова, като ѝ пожела още много събори в годините напред.

Благословиата си за успешното протичане на мероприятиято даде Агатополюски епископ Иеротей, който е и игумен на манастир „Свети Георги Победоносец“ и викарий на Н. В. Пр. Сливенския митрополит Йоаникий.

На лятната сцена на НЧ „Светлина – 1939 г.“ над 100 фолклорни състава и индивидуални изпълнители от различни възрасти потопиха граждани и гости на Поморие в магията на българската народната песен от Тракия и Странджа. Българският фолклор ни помага да държим връзката с корените си здрава и да я предаваме на децата си. И това се случва, защото повече от половината от участниците бяха деца. Те вече носят в сърцата си тази магия.

Изпълненията на участниците бяха оценявани от жури с председател Ива Валентинова – журналист в програмата „Хоризонт“ към Радио София и членове: Костадин Михайлов – странджански народен изпълнител, Руска Драганова – народна изпълнителка, Мирослав Василев – журналист от Радио Стара Загора, Георги Янакиев – музикален редактор и радио журналист в БНР Бургас.

БУКОВА ГОРА ЩЕ РАСТЕ КРАЙ ТРАКИЙСКИЯ ПАНТЕОН В МАДЖАРОВО

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

110 млади фиданки от бук бяха засадени край Тракийския пантеон – костница в Маджарово. Инициативата е на тракийското дружество „Георги Сапунаров“, читалище „Тракия – 2008“ в Хасково, и Тракийското дружество „Бойко Чавдаров“ в Харманли. Залесителната акция е част от програмата за отбелязване на

110-ата годишнина от трагичните събития, когато край село Ятаджик (днес Маджарово) по време на най-големия погром над българите в Източна Тракия загиват над две хиляди бежанци.

За реализация на родолюбивата идея голямо съдействие оказва Държавното горско стопанство в Хасково с директор Кирил Кирилов, ръководителят на разсадника Добромир Дерменджиев,

Енвер Юсеин от Горското стопанство в Маджарово.

В засаждане на младите фиданки се включиха над 40 ученици от 9-ти до 11-и клас в СОУ „Димитър Маджаров“ в Маджарово. На терена бе и директорът на училището Златка Димитрова, потомка на тракийски българи от село Сачанли.

Благодарни сме и за подкрепата на кмета на община Маджарово Ерджан Юсуф, каза Кирил Сарджев – председател на тракийското дружество в Хасково.

През юни маджаровските ученици ще се включат в облагородяване на района около Пантеона – боядисване на оградната мрежа и скамейките, почистване от изпочупени клони. Материалите за ремонта ще осигури хасковският бизнесмен Веселин Недев – известен дарител за тракийската кауза.

В навечерието на 110-годишнината и 75-годишнината от построяването на Пантеона продължава събирането на средства за подмяна на купола му с нов, с покритие от златист титан. Вече са събрани над половината от необходимите пари, казват организаторите на кампанията.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СТДБ ПОДНЕСОХА ЦВЕТА ПРЕД ПАМЕТНИКА НА СЪВЕТСКАТА АРМИЯ В СОФИЯ

На 9 май 2023 г. се навършиха 78 години от победата над хитлерофашизма и нацистка Германия във Втората световна война. На този ден през 1945 г. в предградие на Берлин е подписан акт за безусловна капитулация на Вермахта.

Благодарение на победата на Съветската армия в съюз с армиите на антихитлеристката коалиция човешкият род бе спасен от фашистката опасност. Това е историческата истина и тя не може да се подменя, манипулира и пренаписва в името на конюнктурни цели. 9 май се отбелязва като ден на победата над фашизма от всички признателни народи и от мнозинството българи, които никога няма да забравят ролята на Червената армия, изпълняваща патриотични и общочовешки задачи при победата над нацистка Германия във Втората световна война.

Британският премиер Чърчил настоява България да бъде сурово наказана за участието ѝ на страната на хитлеристката коалиция по време на войната. Потомците на тракийци никога няма да забравят, че част от това наказание на победена България бе загубата на Беломорска Тракия.

Документите са категорични, че запазването на предвоенните граници на България по време на Парижката конференция се дължи на блестящата защита, направена от съветската делегация, която използва като аргументи антифашисткото и партизанско движение в страната по време на ВСВ, и участието на българските войски в заключителния етап на войната на страната на антихитлеристката коалиция.

В знак на признателност председателят на СТДБ Кр. Премянов, чл.-кор. проф. Георги Михов и Зорница Радонова поднесоха венец пред паметника на Съветската армия.

Тракийци в цялата страна се поклониха пред паметта на загиналите в борбата срещу фашизма.

Честит ден на победата над фашизма!

СВИЛЕНГРАДЧАНКАТА ВАНЯ ВАЙЧЕВА НАПИСА КНИГА ЗА НЯКОГАШНОТО БЪЛГАРСКО СЕЛО ЧОПКЪОЙ

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Ваня Вайчева е завършила Библиотечарския институт в София, специалността българска филология във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“ и религия в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Автор е на седем книги, в част от които прихваща тракийската тематика.

Потомствената тракийка Ваня Вайчева от Свиленград изпълни свое отдавнашно намерение – да напише книга за родното село на своите предци – Чопкъой, българско село в Узункюприйска кааза на Одринския вилает на Османската империя. Оттам са родовете и по бащина, и по майчина линия. Посещавам на дядо ми Атанас Вайчев и на баба ми Керекца Пейкова, е написала авторката.

Ние си имаме наш старейшина, българин, казвали за своето село местните жители във времената, когато според „Етнография на вилаетите Адрианопол, Монастир и Салоника“, издадена в Константинопол в 1878 г, там имало 340 домакинства и 1758 жители българи. Хората побългарили името на Чокъово, а себе си наричали чоковци. Оттам идва и заглавието на книгата „Чоковци“.

Селото било основано от керванджийи от копривщенско, които карали стока за Беломорието, а после станали добри стопани на плодородната одринска земя. В 1810 година голяма част от селяните припознали Българската екзархия. Радостна тълпа посрещнала ръкоположения български свещеник. Записвали децата си да учат български език. В тъмна и закътана стаичка свободолюбиви люде сложили началото на местен революционен комитет. Клетвени слова за вяност, изречени пред евангелието, камата и револвера, отеквали в училището.

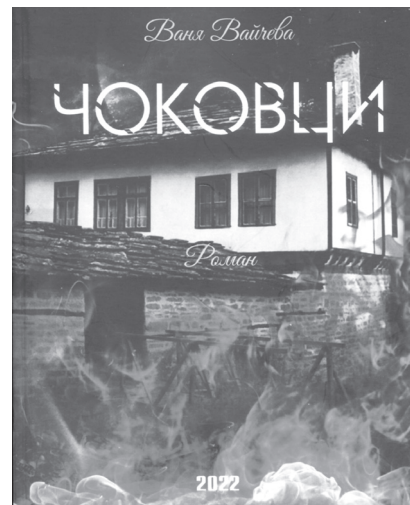
На страниците могат да се прочетат кратки истории за победата над гъркоманите, за срещите с Капитан Петко войвода и неговата чета, за преоблеклия се като кадъна комита, преследван от турците. Съхранени са спомени за усилни дни на жътва, за белотата на разцъфналите ниви с памук, за беритбата на гроздето и стрижбата на овцете. Автентични са българската легенда за дългия мост в Узункюприю, навестяван в тъмна доба от самодиви, разказите за задевки и седенки, сватосване, годежи и сватби, за голямото хуро под звучите на гайди, почетено от турски бей, за празнуването на Коледа, Великден и Гергьовден, за схватки на пехливани. Трогателни са поверията за караконджоли и кървава месечина, случката с бебето в люлка на нивата, спасено от вълк.

Най-драматични са предаваните от по-

коления на поколения преживявания по време на прогонването на българите от родните им места. След Междусъюзническата война в 1913 година, малко след като близкото село Булгаркьой е обезбългарено и изтрито от лицето на земята, идвал печалният ред на Чопкъой. Според статистиката на проф. Любомир Милетич тогава в селото живеят 400 български екзархийски семейства или 2191 души.

Предупредени за идващото бедствие, селяните взели малко багаж, все едно че отиват на жътва. „Разтури се селото, язък“, махнал с ръка старейшината Никола Пейков. „Да си довършим редовете, батко“, наивно рекли три сестри-жътварки. Баба Петра напалила фурната и опекла хляб: „Яжте, деца! Че то не се знае кога пак!“ Изпълнени с трагизъм са редовете за децата, изоставени по пътя на бежанците. Кървели душите на майките, принудени да принесат в жертва безпомощни пеленачета „с мокро парцалче в устата“ и с молитви Бог да ги спаси. Зад кервана се издигали безмилостни пламъци, черни кълба от дим се виели над селото.

След толкова много пожари, разрушения и страдания първите, преминали най-последната граница с България, спрели в Мустафа паша (Свиленград). После мъжете тръгнаха пак назад, та да доведат баби и дядовци. Чудо на чудесата било оцеляването на бебетата, намерени в драките. Отсега нататък чоковци ги чакаше тежкия и труден живот на тракийски бежанци, завършва авторката. Никой обаче тогава не подозирал, че връщане назад никога няма да има, хората грижливо пазели ключовете от опустошените си къщи в свидното родно място, останало завинаги в сърцата им.

През годините дошлите бежанци от Чопкъой се заселили в района на Свиленград, с. Раковски (Димитровград), Ямбол, Сливен, Стралджа, Пловдив, Асеновград, Варна, Казанлък, Велико Търново. Животът ги разпръснал и на други места из цяла България. Проучвания на историци сочат, че в 1923 г. войводата Георги Арнаудов (родом от с.

Чопкъой) отива с четници в Асеновград, за да съдейства за по-бързото настаняване на тракийските бежанци преди да е настъпила зимата. Тази група действа и в Пловдивско и Тополовградско.

Етнографско изследване на жителите на с. Чопкъой, Узункюприйска, преселени в Пловдив, квартал „Борислав“, е направил в 1940 г тогавашният студент в Софийския университет Георги Ив. Николов. Важна част от разработката е речникът на диалектните думи, част от ръкописната дипломна работа, предста-

вена в катедрата по Славянска етнография. По-късно местният говор е изследван от известния езиковед проф. Тодор Бояджиев, потомък на бежанци от Беломорска Тракия.

В архива на именития български езиковед и етнограф проф. Стоян Романски се пазят народни песни, записани в Чопкъой. В многотомното издание на БАН „Извори на българската етнография“ е публикувано пълно описание на лятна женска носия от с. Чопкъой, направено през 1910 г.

От по-ново време е стихосбирката „Целувам те, земя“ с автор пловдивската поетеса Виолета Генчева, пътувала до села в одринския край, сред които и Чопкъой. Стихосбирката е като спасителен остров, който говори за българската памет, казва литературната критика.

Към написаното за миналото на някогашното българско село сега се прибавя и книгата на Ваня Вайчева. Дълги години авторката обикаля различни градове и села, издирва потомци на бежанци от Чопкъой и се среща с тях. Старателно записва вълнуващи спомени, вглежда се в избелели снимки в семейни албуми, докосва оцелели вещи, превърнати от времето в реликви. Така събира късче по късче историите от живота на цели фамилии. И се ражда книга, за да достигат до нас гласовете на дедите и днес. За да е жив споменът за равната Одринска Тракия, споменът за нейните хора. А младите – да познават тази част от историята на България.

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ СЪБОР В БЪЛГАРСКАТА ЦЪРКВА...

Продължение от 1-а стр.

Красимир Премянов изрази благодарността на тракийци към Светия синод за провеждането на ритуала, към Генералния консул на България и българската дипломатическа мисия в града, към президента на Република България и на Република Турция за дадената

възможност отец Чъкърък да бъде погребан в двора на църквата, както и към Мария Чъкърък и сина ѝ Георги, които работят за съхраняване на българщината и българските храмове в Одрин.

Тракийци положи цветя на гроба на отец Чъкърък и пред паметника на Екзарх Антим I в двора на църквата „Св. Константин и Елена“.

Представители на ТД Одринска епопея, Ст. Загора в двора на църквата „Св. Георги“ в Одрин

Тракийци от Стара Загора поднесоха цветя на гроба на отец Чъкърък в Одрин

Тракийци от Казанлък, Енина и Бузовград поднесоха цветя на гроба на отец Чъкърък в Одрин

Тракийци от Свиленград в църквата „Св. Георги“ в Одрин

ХАСКОВСКИ БИЗНЕСМЕН С ЩЕДРО ДАРЕНИЕ ЗА БЪЛГАРСКИ ХРАМ В ОДРИН

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА,
СНИМКИ: ГЕОРГИ ЧЪКЪРЪК

Голям ремонт завърши в българския православен храм „Св. св. Константин и Елена“ в Одрин. Дарителски жест направи хасковският бизнесмен Веселин Недев, който има тракийски корени. С материали и финансови средства от родолюбивия дарител са подменени водосточни тръби, обшивки, шахти и други елементи, които осигуряват надеждна хидроизолация на сградата на църквата, свидетелство за православната архитектура от 19 век.

Признателни сме за направеното дарение, което е значим принос за съхраняване на българските светини в Одринска Тракия, каза Кирил Сарджев, председател на Тракийското дружество „Георги Сапунаров“ в Хасково.

Построената през 1869 г. църква „Св. св. Константин и Елена“ е изцяло реставрирана в 2008 г. със средства на българската държава, на общини и фондации от България и много дарения, сред които и от Хасковска област. В 2010 г. в двора на църквата е открит паметник на екзарх Антим I по инициатива на Съюза на тракийските дружества в България.

Днес църквата е своеобразен български културен център в Одрин. Преди дни там гостува пътуващата изложба „Заедно по пътя на Кирил и Методий“. Тя бе организирана от Генералното консулство на България в Одрин, Фондация „Българска екзархия“ в Истанбул и Интернет радио „Татковина“.

Поклон пред светлата памет на Андрей Печилков!

С присърбие и болка научихме вестта за кончината на Андрей Печилков, почетен председател на тракийското дружество в Смолян.

Той е роден на 1 ноември 1936 г. в тогавашното с. Райково, днес квартал на Смолян. Завършва история и философия в СУ „Св. Климент Охридски“. Създател и дългогодишен директор на Държавния архив в Смолян. За заслу-

гите си като общественик и културен деец е награждаван с ордени и други държавни отличия. Заемал е различни позиции в Съюза на учените в България, Българското историческо дружество, Съюза на тракийските дружества в България и др. Автор е книги с историческа тематика.

Поклонението ще бъде на 10 май, сряда, от 11 часа в храм „Света Неделя“ в кв. Райково, а погребение-

то ще е от 14 часа на гробищата в кв. Райково.

Андрей Печилков беше наш съмишленик, личност, уважавана и ценена заради своята честност, почтеност, принципност и борбен дух в защита на тракийската кауза и българщината.

Поклон пред светлата му памет!

Съболезнования на роднините и близките.

Кр. Премянов,
Председател на СТДБ

НА 16 МАЙ ПЕТРА МЕЧЕВА ЩЕШЕ ДА НАВЪРШИ 92 Г. ДА СИ СПОМНИМ ЗА НЕЯ!

Петро ле, бяла загорка,
загорка, лична тракийка,
тракийка, сербез българка!
Кажи ми, Петро, кажи ми,
от где ти идва силата?
Силата - да ни събираш,
силата - да ни закриляш,
силата - да ни насърчиш!
Кажи ми, Петро, кажи ми,
от где, ти идва мъдростта?
Мъдростта - да ни научиш,
мъдростта - да ни разкажеш,
мъдростта да ни покажеш.
Кажи ми, Петро, кажи ми,
от где ти идва куража?
Да вървиш срещу неправда,
да вървиш срещу злобата
и ненавистта човешка.
Кажи ми, Петро, кажи ми,
от где ти идва обичта,
в твоето сърце човешко?
Обич към деца и внуци,
обич към род и Родина,
към мъченицата ТРАКИЯ.
Кажи ми, Петро, кажи ми,
от где ти идва вярата?
Вяра в доброто, в хората,
във красотата, в живота
и в силата на любовта!
Бъди ни здрава, Петро ле,
закриляй ни като огърлица,
обичай ни като гълъбица
събирай ни като гургулица
учи ни и ни напътвай!

Марийка Костадинова Димова,
председател на ТД „Копринка“,
с. Копринка, общ. Казанлък

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: Главен редактор д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ,
чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ;
Тодор КОРУЕВ] Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03;
Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

МНОГОПОЛЯРНОСТТА КАТО ЕСТЕСТВЕНО СЪСТОЯНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

ПРОФ. Д-Р НИКОЛА АВРЕЙСКИ

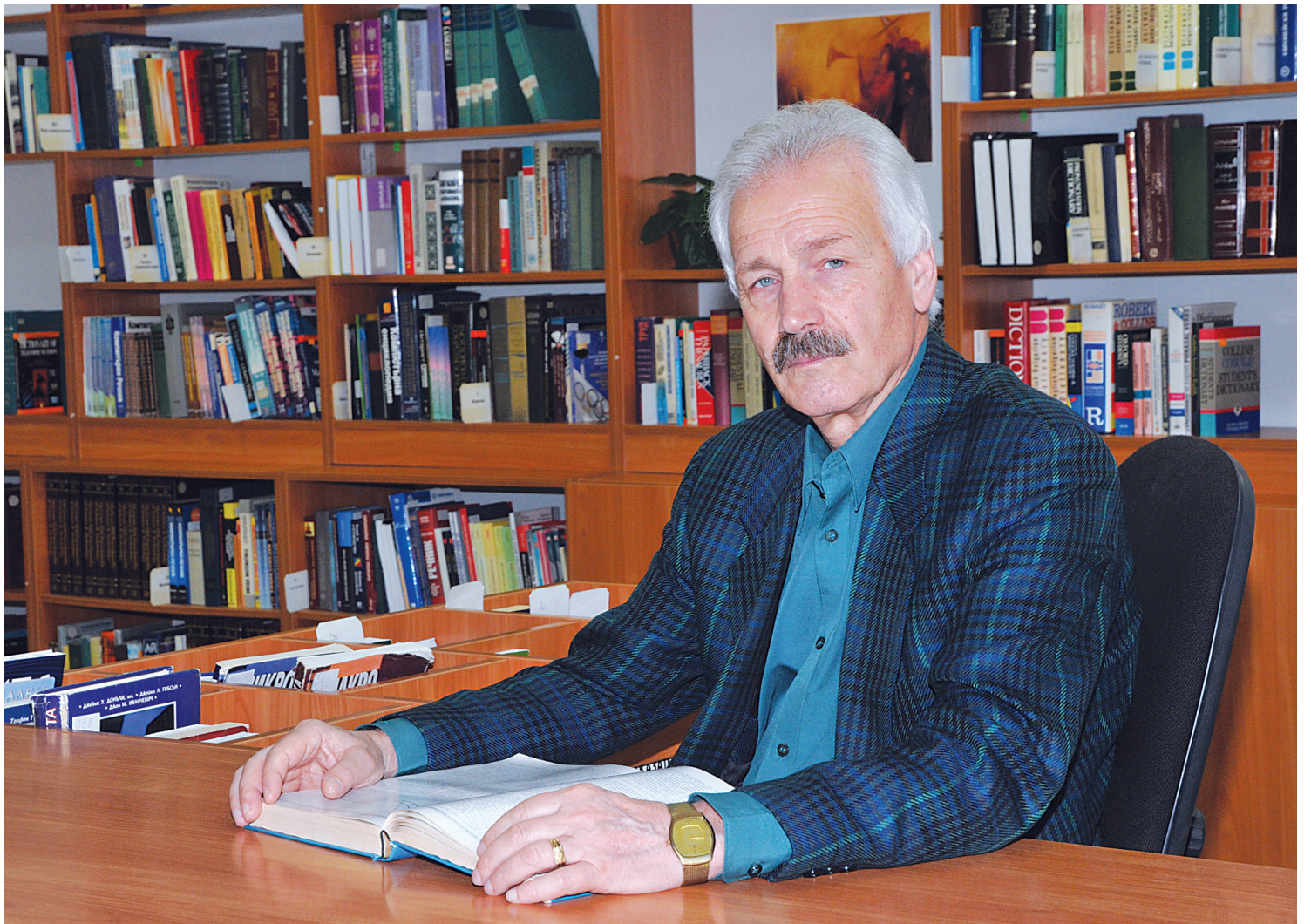
29 април 2023 г.

От гледна точка на теорията на международните отношения светът изначално е многополюсен. Този принцип е заложен още в първата система на международните отношения – Вестфалската (1648 година), и е възпроизведен в следващите – Виенската (1815 г.), Версайско-Вашингтонската (1919–1922 г.) и Ялтенската (1945 година). Принципът на националния суверенитет е закрепен трайно и във фундамента на съвременното международно право.

Светът е многополюсен и съгласно теорията на цивилизацията. Британският проф. Арнълд Тойнби различаваше 34 различни съществували някога цивилизации и твърдеше, че от тях са оцелели само пет. В схемата на харвардския проф. Самюъл Хънтингтън съществуващите в края на XX век цивилизации са 8, като в процес на формиране е девета – Африканската. За разлика от Тойнби, Хънтингтън беше убеден, че оцелелите цивилизации не вървят към своята универсализация, а че всяка една от тях има спасителните възможности да се обединява около една държава ядро, да се самовъзпроизвежда и да отстоява своето право на независимо развитие. Хънтингтън дори пророчески своевременно предупреди, че опитът на Западната цивилизация с държава ядро САЩ да погълне останалите цивилизации неизбежно ще доведе до конфронтация с всички други цивилизации, до тяхното съюзяване на антизападна основа с риска от тотален сблъсък, при който Западът ще се изправи пред проблема за оцеляването на самия Запад.

Но заслепени от неочаквания край на Студената война, САЩ пренебрегнаха традициите в международното общуване и политическия реализъм и лансираха визията за „нов световен ред“, свеждащ се до изграждане на нова международна система, доминирана от Вашингтон и основана на американските национални интереси. По този начин САЩ възродиха илюзията за „американското всемогъщество“, заеха позата на „Големия победител“ в Студената война, самовъзложиха си мисията на главен гарант на световната сигурност, единствен протагонист на новия мир, внедрител на стабилност, главен архитект на глобалната икономика, опекун на международната финансова система и защитник на демократичните промени навсякъде по планетата.

Но идеята за еднополюсен свят си остана само идея, вземане на мечтаното за възможно, а на желаното – за реално. Светът така и не стана еднополюсен. Още Войната в Персийския залив (1991 г.), разпозната като война за ресурси, отвърна арабския свят от Съединените щати. През август 1994 година китайският ръководител

Слово на Глобалната конференция по многополярността

Дън Сяопин формулира като първостепенна външнополитическа задача на страната си „да се окаже съпротива на хегемонизма и политиката на силата и да се защити световният мир“. По време на официалната визита на Елцин в Пекин (началото на 1996 г.) бе направено съвместно руско-китайско изявление за недопустимостта на хегемонията в международния живот. А още по средата на първия си президентски мандат Владимир Путин открито се опълчи на хегемонизма не само на думи, но и с делата си спрямо американските попълзновения в Ирак, Грузия, Либия, Сирия, Иран. Не по-малко важно бе, че президентът Путин успя да сложи край на внушените отвън хаотични реформи, да изझे икономическата власт от ръцете на олигарсите, да се справи със сепаратистките тенденции и да постави републиките под контрола на централната власт, да преодолее всеобхватната криза и да стабилизира федерацията. Политическият елит се обедини около Путин в трескаво търсене на консенсус за визията за специфичния път на развитие на Русия, за концепцията за „реалния суверенитет“, за тезата за „суверенната демокрация“. Така Русия възвърна самочувствието си на реална Велика сила, претърки

уникалните си възможности на самостоятелен евразийски геополитически играч и се ориентира към поемане на лидерска роля на страните, заинтересовани и решени да спрат американския хегемонизъм. Този непоколебим курс бе демонстриран с респектиращото завръщане на Крим в състава на Руската федерация и с безрезервната руска подкрепа за Донбаските народни републики.

Още към края на първото десетилетие на XXI век в геополитическите анализи се настани тезата, че съвременният свят вече е доминиран от три глобални Суперсили – САЩ, Русия и Китай, като последните две действат координирано срещу първата.

Успяла да създаде предимство в областта на стратегическите въоръжения, Русия реши да се възползва от този „стратегически прозорец“, за да влезе в открита конфронтация срещу постколониалния Запад, протегнал хищническите си ръце и към Украйна. Това е член сблъсък не само за Украйна, за бъдещето на Русия и за съдбата на Европа, но и за окончателно разбиване на американските амбиции за налагане на еднополюсен свят.

Залагайки на постколониалната практика на водене на война с чужди ръце – на насто-

ящия етап „до последния украинец“, в скоро време „до последния източноевропейец“, ако се наложи и „до последния западноевропейец“, САЩ твърдят, че са поставили Русия в международна изолация. Но успеха да съберат за своята прокси война в Украйна срещу Русия 50 държави (от общо 193 членки на ООН). Както призна неотдавна френският „Монд“, не Русия, а Западът се оказа в „самота“.

Огромната част от суверенните държави, от народите по всички континенти, включително българският, който е доказано най-русифилският в света, искат Русия да успее в тази прокси война. Защото разбират, че тази битка е за утвърждаване на многополюсния свят, че от нейния изход ще зависи тяхната собствена съдба. Защото са убедени, че многополюсният свят е справедлив, доколкото зачита суверенитета на всички големи геополитически играчи, на регионалните сили и на всяка отделна държава. Защото осъзнават, че многополюсният свят е балансиран, тъй като отдава дължимото на всички по-значими фактори в международния живот. Защото вярват, че многополюсният свят е стабилен, осигуряващ сигурност за всички.

Многополюсният свят е естественото състояние на системата на международни отношения. И той трябва окончателно да бъде установен!